

Το Ασκληπιείο της Λειβαδιάς

***“ασθενή και ακατάλληλα τα επί της γής
εν αποστάσει της εκ θεού ωφελείας”¹***

Μία μονογραφία που αφορά το εν λόγω μνημείο,
βρίσκεται ήδη σε κυκλοφορία, από το 2000.²

Σχεδόν όλα τα βασικά θέματα γύρω από την τοποθεσία, τις απαραίτητες αρχιτεκτονικές κατασκευές, και την λειτουργία του “εν Λεβάδεια Ασκληπιείου”, καλύφθηκαν εκεί σε βαθμό ικανοποιητικό. Ωστόσο, χώρος για βελτιώσεις πάντα θα υπάρχει. Άλλωστε είναι γνωστό ότι μετά την κυκλοφορία του Βιβλίου του, ο κάθε συγγραφέας, όλο και βρίσκει ατέλειες και ασφαλώς παραλείψεις, ειδικά όταν το θέμα είναι αντικείμενο καθαρής Έρευνας, και όχι ένα απλό μυθιστόρημα. Στο τωρινό λοιπόν Σημείωμα, προέχουν εκτός από μερικά περιληπτικά του βιβλίου, συγχρόνως κάποιες παραλείψεις, που δεν είχαν παρατηρηθεί στην έκδοση του 2000.

***“Ο Ηρακλής ήταν δεινός στην αναζήτηση
και συγκέντρωση υδάτων.”³***

Αναμφίβολο γίνεται πλέον, κάτι που προτάθηκε ήδη.

Ο χώρος μεταξύ των πηγών της Έρκυνας και της Πόλης ήταν κενός.

Κανένα οίκημα, είτε Ιερό είτε Κοσμικό δεν μεσολαβούσε σ’ εκείνη την περιοχή.

Πολύ δε περισσότερο ένα υποτιθέμενο άλσος, με πληθώρα μνημείων.

Πιο συγκεκριμμένα. Τα οικοδομήματα και του Ιερού Άλσους, και της Πόλης, άρχιζαν περίπου μετά την σημερινή πλατεία Μητρόπολης. Και προς την μια πλευρά του ποταμού, και προς την άλλη.

Υπάρχει κάποια καταλυτική μαρτυρία. Σ’ ένα από τα Ρωμαϊκά Αίτια του

Πλούταρχου,⁴ διατυπώνεται η εξής διαφωτιστική ερώτηση:

“Διά τί τοῦ Ασκληπιού το ιερόν ἔξω της πόλεώς ἐστί;”

Δύο από τις απαντήσεις που δίνονται, έχουν ξεχωριστό ενδιαφέρον.

1) “Το γεγονός συμβαίνει επειδή είχαν την άποψη ότι οι αποθεραπείες, και οι αναρρώσεις, είναι υγιεινότερες, όταν δεν γίνονται μέσα στην Πόλη, αλλά έξω από αυτήν. Γι αυτό και οι Έλληνες είχαν ιδρύσει τα Ασκληπιεία τους σε τόπους καθαρούς και υψηλούς.”

¹ Αριστλ. Περί κόσμου 397, b 31

² Το Ασκληπιείο της Λειβαδιάς – Στάθης Βαλλάς – Μορφωτικός Σύλλογος Λεβαδείας, 2000.

³ Πλούταρχος, Ηθ. 776 E

⁴ Αίτια Ρωμαϊκά, 94, D

Παρατηρήθηκε κατά τις ανασκαφές, και γενικότερα τις μελέτες των θέσεων όπου ήταν ιδρυμένα τα αρχαία Ασκληπιεία, ότι όλα βρίσκονταν και έξω από την Πόλη, και επίσης ότι όλα ήταν στα μεσημβρινά. **Στον Νότο.** Ένα ίδιο δηλαδή φαινόμενο, που ακριβώς συμβαίνει και στην Λειβαδιά.

Εκείνοι λοιπόν, που ακόμα για διάφορους λόγους πιστεύουν, ασπάζονται και υποστηρίζουν το συνονθύλευμα “Κρύα-Μαντείο Τροφώνιου - άλσος Τροφώνιου,” καλά θα κάνουν να μελετήσουν τις αντικειμενικές έννοιες των κειμένων, και να αποβάλλουν τις όποιες, υποκειμενικές και αβάσιμες, προφορικές παραμυθητικές παραδόσεις.

2) Αλλά βεβαίως και επειδή τον Ασκληπιό θεωρούσαν “μετάπεμπτον” από την Επίδαυρο ,στον χώρο της οποίας είχε αναπτυχθεί το περίφημο Ασκληπιείο, πολύ έξω από την Πόλη.

Σημαντικό γνώρισμα της λειτουργίας, και της επιτυχούς θεραπείας, ήταν ο χώρος του κάθε Ασκληπιείου, να διαμορφώνεται γύρω από Βράχο, και Νερό.

“Άριστον μεν ύδωρ....” (Πίνδαρος)

Οι βασικές αρχές λειτουργίας ήταν παντού ίδιες.

Ένας μικρός ναΐσκος του Ασκληπιού, προσδιόριζε τον χώρο θεραπείας σε κάθε Ασκληπιείο, στολισμένος βεβαίως από τα δύο απαραίτητα αγάλματα του ίδιου και της κόρης του Υγείας.

Στην Λειβαδιά αυτό το φαινόμενο είναι το πλέον ευδιάκριτο στον χώρο των πηγών της Έρκυνας. Ένα μικρό τετράγωνο δωμάτιο, και έξω από αυτό οι μέχρι σήμερα σωζόμενες Κόγχες –Βάθρα, όπου κάποτε ήταν τοποθετημένα τα αγάλματα, του μεν Ασκληπιού πλησιέστερα στο δωμάτιο, και αμέσως αριστερότερα, εκείνο της Υγείας. Οι μικρότερες κόγχες, οι οποίες διακρίνονται σκαλισμένες ,τριγύρω πάνω στην πρόσοψη του κάθετου βράχου, είναι θέσεις, για την εναπόθεση εκεί αφιερωμάτων, από τους ιαθέντες.

Φαινόμενο, που διακρινόταν έως σήμερα, με τα γνωστότερα Τάματα.

Ο Τροφώνιος της Λειβαδιάς βρίσκεται σε αγαστή συμμετρία με τον Ασκληπιό..

Θεωρείται αδελφός του Ασκληπιού, όντας έτσι ένας από τους τέσσερις Ερμίες.

Φέρεται ότι είχε ως ακόλουθα πρόσωπα μια Κόρη με το όνομα Έρκυνα, και την επωνυμία Υγεία, και έναν Υιό τον Άλκανδρο.

Και όσον αφορά την περίπτωση της Έρκυνας Υγείας, σαν Κόρης ενός Τροφώνιου Ιατρού, το φαινόμενο δικαιολογείται, από την άριστη επίδραση του νερού στην ανθρώπινη υγεία.

***“ύδωρ δ’ ως ψυχρόν ούτω
καί θερμόν ωφέλιμον άνθρωπω.”⁵***

..υπογραμμίζει κάπου ο Πλούταρχος.

Ενός ποταμού, ομώνυμου της μυθικής Νύμφης Έρκυνας, με εξαιρετικά κατάλληλο ψυχρό νερό.

⁵ Πότερον ύδωρ η πύρ χρησιμώτερον, 956.f,4

Στο όνομα όμως του Άλκανδρου, χρειάζεται βαθειά ανάλυση του όρου, για ν' αναγνωρίσει εδώ κάποιος τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά, από τα οποία εμφορούνται τα παιδιά του Ασκληπιού.

Τα παιδιά του Ασκληπιού, έχουν και ονομαστικά εκφρασμένες πολεμικές ιδιότητες. Ιδιότητες, που από μια πρώτη θεώρηση ξενίζουν. Με ποια άραγε Ακολουθία, και γιατί τα παιδιά του θεού της Ιατρικής έχουν πολεμικές ιδιότητες; Τέτοιες μάλιστα που να εκφράζονται και με τα ονόματά τους; Γιατί οι γιοί του Ασκληπιού ονομάζονται, Πολέμων, Πολεμοκράτης, Μαχάων κ.α.

Στο σημείο αυτό λοιπόν, είναι δέον να τονιστεί ότι όλοι οι θεοί και οι ήρωες, που κοσμούνται από διάφορες θεραπευτικές επεμβάσεις στην ανθρώπινη κοινότητα, έχουν συγχρόνως και την δυνατότητα να αφαιρούν την ανθρώπινη ζωή.

Ως δοτήρες Ζωής, είναι συγχρόνως και δοτήρες Θανάτου.

“ Κλύθ’ Αλλαλά πολέμου θύγατερ...”

(Πίνδαρος)

Έτσι σε αρμονική συμφωνία με τα πρότυπα δεδομένα, στο όνομα Άλκανδρος, και οι έξη ερμηνείες του όρου, της λέξης, γίνονται καταλυτικές, και σύμφωνες με τις κληρονομικές ιδιότητες από τις οποίες κοσμούνται τα παιδιά του Ασκληπιού.

Άλκανδρος λοιπόν σημαίνει: 1)Ο άνδρας με την σωματική ισχύ, και την δύναμη η οποία εκδηλώνεται σε δράση προς επίθεση ή απόκρουση. 2)Εκείνος με την ψυχική δύναμη, το θάρρος και την ανδρεία. 3)Εκείνος που αμύνεται και αποκρούει. 4)Ο υπερασπιστής και βοηθός. 5)Ο ορμητικός προς την μάχη.

6)Τέλος Άλκανδρος, είναι ο επιφαινόμενος στην συμπλοκή, στη σύρραξη, στη μάχη. Ωστόσο στην μία και μοναδική γνωστή περίπτωση, η πολεμική ιδιότητα, που εκπορεύτηκε και ως Βασιλική, εκφράστηκε από τον ίδιο τον Τροφώνιο..

Ο γνωστός ως φιλόανθρωπος και τροφοθρέπτης θεός, είχε την δύναμη να μεταβάλλεται, σε θεό του καταστροφικού πολέμου και του συνεπακόλουθου θανάτου. Το γεγονός επιμαρτυρείται από τον χρησμό που πήρε ο Επαμεινώνδας, πριν από την καίριας σημασίας, μάχη στα Λεύκτρα.

“πρωτού με τα δόρατα συμπλακείτε με τους εχθρούς σας, στολίστε την ασπίδα του Αριστομένη, που ο ίδιος έχει αφιερώσει στον ναό μου.

Αμέσως τότε εγώ θα διασκορπίσω τον στρατό των εχθρών σας.”⁶

Ένα ακόμη, από τα πλέον ευδιάκριτα παραδείγματα θεού της Ιατρικής, και συγχρόνως θεού του πολέμου, αναγνωρίζεται στην Αθηνά. Η Αθηνά, παρά το ότι στην Αθήνα λατρεύεται ως θεά Υγιεία, έχει χαρακτήρα κατ' εξοχήν πολεμικό. Είναι θεά του πολέμου.

Και μάλιστα στις Αλλαλκομενές της Βοιωτίας, την αποκαλούν **θυγατέρα του πολέμου.**

Ο ίδιος ο Ασκληπιός, στην Τιθορέα αποκαλείται **Αρχηγέτης.**

Ιδίωμα που με σχετική ασφάλεια τον αναδεικνύει έμμεσα, και αρχηγό πολεμικής ομάδας.

⁶ Πανσανίας, Αττικά 15,5,8

Ένας Αρχηγός Φυλής άλλωστε, θα ήταν αδύνατο να μην ηγείται και του στρατού. Ως Γενάρχη Ιατρών, και προσώπων που αποκαθιστούν την Υγεία, αυτοδίκαια φέρει και το αξίωμα του πολεμικού αρχηγού, το οποίο υποστηρίζεται και από την αναγνωρισμένη δυνατότητα να αφαιρεί την ανθρώπινη ζωή.

Δέκα μικροί Λόγοι (όχι νέγροι)

Ακολουθεί ένα τμήμα από τον ΕΠΙΛΟΓΟ του βιβλίου,
“ **ΤΟ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟ ΤΗΣ ΛΕΙΒΑΔΙΑΣ** ”

Δέκα περίπου είναι τα μνημεία της αναφοράς, τα οποία χαρακτηρίζουν το αρχαίο Ασκληπιείο, που υπήρχε **κάποτε, εν ενεργεία, και τώρα απλά εν δυνάμει**, στις πηγές του ποταμού.

- 1) Η κοιλάδα νερού. Γνωρισματικό στοιχείο των περισσότερων Ασκληπιείων.
- 2) Ο εποχικός χειμαρρος. (Ξηριάς) Επίσης γνωστός σε επιφανή Ασκληπιεία.
- 3) Το λαξευτό δωμάτιο, που αναγνωρίζεται ως Άβατον. Αναγνωρίζεται ως το κυριότερο μνημείο του Ασκληπιείου. Μέσα σε αυτό, το αλλιώς λεγόμενο Εγκοιμητήριο, επιτυγχανόταν η θεραπεία, πάνω στα πέτρινα πεζούλια.
- 4) Τα δύο ευμεγέθη βάθρα-κόγχες, στα οποία κάποτε υπήρχαν τοποθετημένα τα αγάλματα του Ασκληπιού πλησιέστερα στο Άβατο, και της Υγείας στα δεξιά του.
- 5) Η υπόγεια δεξαμενή. Βρίσκεται κάτω από το Άβατο, και είναι όπως σε όλα τα Ασκληπιεία, «κρυμμένη από τα μάτια του κόσμου.»
- 6) Η Νυμφαία κρήνη. Στο επάνω χείλος φέρει την Επιγραφή “**εϋ βουλου**”
- 7) Οι σκαλιστές κόγχες των αναθημάτων.
- 8) Η αύλαξ. Η πολύ σημαντική « ρηγή γούρνα » των Ασκληπιείων.
- 9) Η δεξαμενή καθαρμών. Επίσης σημαντικό στοιχείο των Ασκληπιείων.
- 10) Ο χριστιανικός ναός των θεραπειών Αγίων Αναργύρων.
Έμμεση μαρτυρία λειτουργίας εκεί Ασκληπιείου.

Τέλος, το αμεσότερο στοιχείο της ευεργετικής θεραπείας.
Το άφθονο πηγαίο κρύο νερό.

Συναρπαστικό για όλες τις αισθήσεις.
Την ακοή, τη γεύση, την αφή, την οσμή, την όραση.”

Τα Αίτια που προηγήθηκαν, πιστοποιούν με ασφάλεια την ύπαρξη και λειτουργία ενός δυναμικού Ασκληπιείου, στον χαρισματικό χώρο των πηγών της Έρκυνας. Αναμφίβολα και με ασφάλεια, γιατί ή ταύτιση του Τροφώνιου με τον Ασκληπιό, που παρατίθεται από τον Πausανία, είναι μοναδική. Σε κανένα άλλο Ασκληπιείο, όσο εκείνο της Λειβαδιάς, ο θεός της Ιατρικής, δεν ταυτίστηκε τόσο πολύ με κάποιον επιτόπιο θεραπευτή.

Όλα λοιπόν τα Αίτια έχουν λόγους ακράδαντης και συνεχούς υποστήριξης, εκτός από ένα.

Ίσως μάλιστα να είναι πραγματικά το σημαντικότερο.

Πρόκειται για την ερμηνεία του λαξευτού δωματίου, που αποτελεί και Σήμα Κατατεθέν της αρχαιολογικής Λειβαδιάς. Προτάθηκε ότι αποτελούσε το Άβατον, ή αλλιώς λεγόμενο Εγκοιμητήριο.

Επειδή όμως τελευταίες παρατηρήσεις πείθουν ότι **η θεραπεία γινόταν απ' ευθείας πάνω στο νερό**, η ερμηνεία αυτή χωρίς ν' απορρίπτεται οριστικά, χρειάζεται τουλάχιστον βελτίωση.

Είναι πολύ λογικότερο να υποστηριχτεί, ότι μια τόσο επίπονη κατασκευή, σαφέστερα **ίδρυση ιερού δώματος απ' ευθείας μέσα σε συμπαγή βράχο**, ότι είχε περισσότερο Ιερό, και λιγότερο Κοσμικό χαρακτήρα και αποστολή. Άσχετα αν πρόκειται περί διασκευής, και μετατροπής κάποιου είδους Σπηλαίου, από τα πολλά που υπάρχουν σ' εκείνον τον τόπο, προτιμότερο και ανακουφιστικότερο είναι να γίνει αποδεκτό, ότι **πρόκειται για τον μικρό ναό του Ασκληπιού.**

Με ρώτησαν: ‘‘ κάνεις ποτέ λάθη ; ‘‘

Απάντησα: ‘‘ μόνον λάθη κάνω .’’

Υπάρχουν μερικά αρχιτεκτονικά υπολείμματα, συνήγορα της νέας άποψης.

Δύο βαθουλώματα – υποδοχές οριζόντιας υποστήριξης, φαίνονται πολύ καθαρά, στο άνω μέρος δεξιά και αριστερά της πρόσοψης του τετράγωνου δωματίου.

Ο μικρός ναός, δεν είχε ανάγκη καμιάς προστασίας, από πρόσθετη στέγη, αφού είναι σκαμμένος απ' ευθείας μέσα στον βράχο. Δύο **όλμοι**, δηλ. τεχνητές κοίλες υποδοχές, στο κατώφλι, οδηγούν στο συμπέρασμα, ότι το δωμάτιο είχε θυρόφυλλα.

Έκλεινε με πόρτα.

Οι οριζόντιες λοιπόν υποδοχές στο επάνω μέρος, με κάθε πιθανότητα χρησίμευαν ως βάσεις όπου βρίσκονταν τοποθετημένα, τα οριζόντια δοκάρια, μιας, ίσως και απαραίτητης, ξύλινης, εξέδρας.

Ένα τέτοιο σύνδρομο, απεικονίζεται με ζωηρό τρόπο σε παράσταση Ρωμαϊκού Ασκληπιείου, πάνω σε νόμισμα. Κάτω από την εξέδρα ρέει νερό.

Ο Ασκληπιός εικονίζεται να εξέρχεται από το νερό, περίπου ως αφροδίαιτος...

Η ασάφεια λοιπόν που επικρατεί μεταξύ του Άβατου και του Εγκοιμητηρίου, ίσως να βρίσκει μια

διαφωτιστική απάντηση. Ίσως πάνω στην τεχνητή εξέδρα να πραγματοποιούσαν την κυρίως Ονειρομαντεία.

Άλλωστε η παρέμβαση του Ασκληπιού γινόταν μόνον σε Όνειρο.

‘‘τήν μαντικήν έν τοίς ένυπνίοις ούκ άπιστον.’’⁷

Στο Τροφώνειο, μεταξύ άλλων γινόταν και ονειρομαντεία.

Η άκρως διαφωτιστική πληροφορία διασώθηκε σε κάποιον χρησμό.

‘‘Βοιωτοί φυγόντες ές Τροφωνίου, κατ' όναρ εκείνου....’’⁸

⁷ Αριστοτέλης, Περί της καθ' ύπνον μαντική 462b,17

⁸ Λεξ. ΣΟΥΔΑ, Λύσιοι τελεταί

Αποτέλεσμα μάλιστα αυτού του συγκεκριμένου ονείρου, ήταν η διάσωση μιας Επιγραφής, στην οποία αναφέρεται ένα επώνυμο του θεού Διονύσου, που συναντήθηκε αποκλειστικά στην Λειβαδιά.

ΔΙΟΝΥΣΩ ΕΥΣΤΑΦΥΛΩ

Ο Διόνυσος, με την επωνυμία *Ευστάφυλος*, εορταζόταν, μόνον στην Λειβαδιά.

*Κοίτα τώρα τους ρήτορες. Όταν φτωχοί ξεκινάνε
προσπαθούν στο λαό και στην πόλη να φέρνονται δίκια,
αλλά σαν μπουκωθούν της πατρίδας το χρήμα, αδικότατοι
πολεμούν το λαό και προδίνουνε την πολιτεία.
Αριστοφάνης*

Στο ίδιο έργο ο Ποιητής, μας κληροδοτεί μια λεπτομέρεια με ανυπολόγιστη αξία.

*“κατεκλίναμεν τόν Πλούτον ὡσπερ εἰκός ἦν.
Ἡμῶν δ’ ἐκάστος στιβάδα παρεκαττίετο.”⁹*

Μια στιβάδα, μια απλή φυλλωσιά, ήταν το στρώμα των συνοδών, ενώ η κατάκληση του προσώπου, το οποίο επρόκειτο να τύχει της χάρις του θεού Ασκληπιού, ήταν ιδιαίτερα φροντισμένη.

Αυτό σημαίνει ότι η στρωμένη, το στρώμα του κατακλινόμενου, και βεβαίως ο ειδικός χώρος όπου κατακλινόταν, είχαν την μεγάλη και ιδιάζουσα σημασία, για την επιζητούμενη θεραπεία του.

Εάν επρόκειτο μια απλή διανυκτέρευση, ασφαλώς το στρώμα δεν χρειαζόταν ιδιαίτερη μνεία. Κάτι πολύ σπουδαίο γινόταν εκεί. Η σπουδαιότητα θα αναφανεί αμέσως.

Έχει ήδη παρατηρηθεί ότι σε όλα τα Ασκληπιεία, να υπάρχει μια επιμήκης *αύλαξ*. Μια μεγάλου μήκους, όπως στα Ασκληπιεία της Επιδαύρου και των Αθηνών, *ρηγή γούρνα*, ή όπως στην περίπτωση της Λειβαδιάς, ένα πέτρινο αυλάκι μήκους μόλις 5-6 μέτρων..

Είναι το αυλάκι που διασώζεται ακόμη στον χώρο των πηγών της Έρκυνας, και διακρίνεται κάτω από το τοξωτό Γεφύρι της Κρύας. Εδώ παρατηρείται η εξής αρχιτεκτονική ιδιορρυθμία.

Το αυλάκι, μέσα στο οποίο ρέει νερό όλες τις εποχές, στο επάνω τμήμα του, είναι διαμορφωμένο σε σχήμα ανάμεσα στο Ψ και το Υ. Στο επάνω τμήμα δηλ. σχηματίζει ένα σκαλοπάτι.

Σ’ αυτό λοιπόν το σημείο με κάθε βεβαιότητα στερεωνόταν το αυτοσχέδιο κρεβάτι, η ειδική στρωμένη, το ιδιαίτερο στρώμα του κατακλινόμενου, ο οποίος επιζητούσε την ίαση από την πιθανή ασθένεια, αρρώστια, ή νόσο.

⁹ Αριστοφάνης, Πλούτος, 660

Κυριολεκτικά δηλαδή κοιμόταν πάνω στο νερό. Πάνω σ' ένα αυλάκι με τρεχούμενο νερό, το οποίο έρρεε μόλις λίγα εκατοστά κάτω από το σώμα του !!!

Είναι γνωστό, απ' όταν έγινε λόγος για την παραγωγή του νερού Λήθης Μνημοσύνης, ότι ένα ηλεκτρομαγνητικό ρεύμα αναπτύσσεται κατά την αναπνοή και εν συνεχεία ροή νερού.

Επίσης γνωστό είναι ότι το ηλεκτρομαγνητικό ρεύμα, ακολουθεί το υδάτινο ρεύμα. Αυτό λοιπόν το συνεχώς αναπτυσσόμενο και διατρέχον την στενή αύλακα νερού, ηλεκτρομαγνητικό πεδίο ,γίνεται απολύτως κατανοητό, ότι επηρέαζε οπωσδήποτε ποικιλόμορφα, αλλά και ποικιλότροπα, όποιον κατακλινόταν πάνω και μέσα σ' αυτό.

***Ένας ολονύκτιος ιονισμός επιδρούσε πάνω,
και μέσα στο ανθρώπινο σώμα.***

Τα οκτώ τετράκις εκατομμύρια κύτταρα, από τα οποία αποτελείται ο ανθρώπινος οργανισμός, υποκείμενα σε αυτόν τον ιονισμό, είναι ευνόητο ότι επηρεάζονταν αποφασιστικά.

Υποβάλλονταν σε Επανάπλαση, σε Επαναπροσδιορισμό, και τελικά σε ένα είδος Αναγέννησης.

***Βεβαιότατα τα κύτταρα, όλη τη νύχτα ήσαν σε κατάσταση
Ανακατάταξης.***

Το ανθρώπινο σώμα επαναρρυθμιζόταν

***Τα άρρωστα, ασθενή, ή νοσούντα κύτταρα ¹⁰ ήταν έτσι σε θέση
επισήμανσης.***

Μιας επισήμανσης καθαρά ιαματικής.

Ένα είδος φυσικής μαγνητικής σωματογραφίας ήταν αντιληπτό ως Αίτιο, όσο διαρκούσε το φαινόμενο. Ίσως και από τους κοσμικούς γιατρούς των Ασκληπιείων. Η σωρευμένη αργότερα Ιατρική Εμπειρία αυτό απέδειξε. Παράλληλα δεν πρέπει να διαφεύγει ότι, ***στα Ασκληπιεία ο θεός της Ιάσεως, δεν θεράπευε αλλά έδινε οδηγίες για την θεραπεία.***

Η διαδικασία λάβαινε χώρα κατά την Εγκοίμηση. Όπου κι αν γινόταν αυτή.

Είτε δηλαδή στην ρηγή γούρνα, είτε στην μεγάλη ξύλινη Εξέδρα, όπως διαπιστώθηκε και στην Λειβαδιά.

***“τόν νόσων καί τόν άλλων τόν έν τοίς σώμασι, μελλόντων γίνεσθαι,
φανερόν έν τοίς ύπνοις είναι καταφανή μάλλον, ή έν τώ έγρηγορέναι.” ¹¹***

¹⁰ Άλλη είναι η αρρώστια, άλλη η νόσος, και άλλη η ασθένεια.

¹¹ Αριστοτέλης. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΥΠΝΟΝ ΜΑΝΤΙΚΗΣ, μ,τ463 ,18α
(Στην διάρκεια του ύπνου, οι αρρώστιες εκδηλώνονται φανερότερα)

Σε πάρα πολλές άρρωστες καταστάσεις, την ίαση διεκπεραίωναν εκτός από την εκτεταμένη χρήση των θεραπευτικών βοτάνων, και με την άμεση βοήθεια των λεγόμενων Ιερών Ζώων του Ασκληπιού. Ο σκύλος, ο χήνας, και το φίδι, ήταν τα τρία κυριότερα. Στην Επίδαυρο, σώζονται Επιγραφές, οι οποίες πληροφορούν για θεραπεία, με τη βοήθεια ζώων.

Κάτι τελευταίο που θα ήταν δυνατό να παρατεθεί εδώ, μια και έχει στενή σχέση με το “εν Λεβαδεία Ασκληπιείον,” είναι το ακόλουθο. Η παράθεση συγχρόνως γίνεται γιατί κάθε τόσο, όλο και κάποια δημοσίευση έρχεται σε φως, σχετικά με το μαντείο του Τροφώνιου. Δημοσίευση αντίθετη με όσα εδώ υποστηρίζονται. Και βέβαια ό καθένας έχει το δικαίωμα να εκφράσει την άποψή του. Φτάνει αυτή η άποψη, να μην λέγεται “απλώς για να ακουστεί και κάτι διαφορετικό.” Η Ιστορία και ειδικότερα η τοπική ιστορία, χρειάζεται πάνω απ’ όλα σεβασμό.

***Σ’ ένα άρθρο, ανηρτημένο πρόσφατα στην σελίδα “ Βοιωτικός Κόσμος,” πληροφορήθηκα ότι, κάποτε οι Βενετοί ήρθαν, προφανώς με καράβια στην Λειβαδιά, κι έχτισαν το Κάστρο... Από κάτω θα έθαψαν και το μαντείο, γι αυτό και δεν μπορούμε να το βρούμε !!!
(Όσο ζει κανείς μαθαίνει)***

Θα υπενθυμίσω εδώ, δύο φράσεις, που αποδεικνύουν,

την έτερη θέση του μαντείου, από το Ασκληπιείο.

Την διαφορετική θέση του μαντείου, από τις πηγές και τον χώρο του Ασκληπιείου. Ένα απόσπασμα του Περιηγητή, κι ένα από τον Φιλόστρατο, ρίχνουν φώς άπλετο:

“Λένε ότι ο Σάωνας, την καθιερωμένη ιερουργία, και όσα άλλα σχετικά με το χρηστήριο διαδραματίζονται, τα διδάχτηκε από τον Τροφώνιο.”¹²

Δύο διαφορετικά δρώμενα, τα οποία επιτελούνται σ’ ένα άλσος όσο είναι η έκταση της Πόλης, δεν γίνεται να συρρικνωθούν στον χώρο των πηγών.

“Ο Απολλώνιος ο Τυανέας, την μέν ημέρα την πέρασε στις πηγές της Έρκυνας, συζητώντας για τις αιτίες του μαντείου, και όταν βράδυνασε ήρθε στο μαντείο”¹³

Αναμφίβολα λοιπόν επιμαρτυρείται ότι υπάρχει μια απόσταση, ανάμεσα στην “Κρύα” και το μαντείο. Μια τεράστια απόσταση. Πόση; Περίπου όσο είναι η μέρα από τη νύχτα....

**Στάθης Βαλλάς
vallas.stathis@gmail.com**

¹² Πανσανίας Βοιωτικά,39,40

¹³ Φιλόστρατος,Τα εις Απολ.Τ. XIX,20